

TÜRKPA Azərbaycanın sədrliyi dövründə daha da güclənəcək

Xüsusilə qeyd etmək lazımdır ki, ötən dövrdə TÜRKPA-nın beynəlxalq aləmdə tanınması istiqamətində mühüm tədbirlər həyata keçirilmişdir. Hazırda bu təşkilat dünyanın 179 ölkəsinin üzv olduğu Parlamentlərarası İttifaqda, İslam Əməkdaşlıq Təşkilatının Parlament İttifaqında, Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının Parlament

Milli Məclisin sədri Oqtay Əsədov iclasdakı çıxışında məlumat vermişdir ki, missiya fəaliyyətini növbəti dövrdə də davam etdirəcək, gələnlə il Azərbaycanda keçiriləcək parlament seçkiləri TÜRKPA missiyası tərəfindən müşahidə də ediləcək. Azərbaycanın sədrliyi dövründə qurumun türk dünyasının diasporları arasında əməkdaşlığın inkişaf

infrastruktura qoşulması gözlənilir. Neft-qaz boru kəmərləri tranzit ölkə kimi qaradaş Türkiyəyə öz faydasını verir. Ölkəmizin təşəbbüsü ilə reallaşan enerji layihələri Qazaxıstan və Türkmənistanın ixrac imkanlarına müsbət təsir göstərir.

Xatırladaq ki, Türk Şurası çərçivəsində fəaliyyət göstərən Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondu da

sahəsində yeni uğurlara imza atılması, region və beynəlxalq aləmin üzvü olan digər ölkələrin parlamentləri və beynəlxalq təşkilatlarla yeni əlaqələrin qurulması və mövcud əlaqələrin inkişaf etdirilməsini əsas məqsəd olaraq seçmişdir. Digər türkdilli ölkələr də bu sazişə qoşula bilər. Təşkilatın Bakıda keçirilən son iclasında Özbəkistan parlamentinin təmsilçiləri qonaq qismində iştirak etmişlər. Türkmənistanla da təmasların qurulması prosesi davam edir. Qeyd etmək lazımdır ki, Özbəkistan artıq Naxçıvan Sazişini imzalamışdır. Məlum olduğu kimi, Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurası Dövlət Başçıların 7-ci Zirvə görüşü 2019-cu il oktyabrın 15-də Azərbaycanda keçirilmişdir və Özbəkistan Prezidenti Şevkat Mirziyoyev zirvə görüşündə Türk Şurasının tamhüquqlu üzvü kimi iştirak etmişdir. Hadisələrin gedişi onu göstərir ki, Özbəkistan parlamentini yaxın zamanlarda TÜRKPA-nın fəaliyyətlərində də tamhüquqlu üzv kimi iştirak edəcəkdir.

Azərbaycanın təşəbbüsü ilə yaradılmışdır. Bu, bir daha onu göstərir ki, Azərbaycan nöinki siyasi sahədə, həmçinin qlobal əhəmiyyətli iqtisadi və humanitar məsələlərdə də türkdilli dövlətlərlə əməkdaşlığa və onların da beynəlxalq layihələrə cəlb olunmasına xüsusi diqqət ayırır. Qeyd olunan qurumların yaradılması regionda türkdilli ölkələrin hərtərəfli qarşılıqlı fəaliyyəti və əməkdaşlığı üçün önəmli təkan vermişdir. Daha sonra Beynəlxalq Türk Akademiyası, Türk Mədəniyyəti və Miras Fondu və Türk Biznes Şurası kimi təşkilatların qurulması müvafiq sahələrdəki əməkdaşlığımızı daha da dərinləşdirmişdir.

TÜRKPA müstəqillik, suverenlik, ərazi bütövlüyü və dövlət sərhədlərinin pozulmazlığı, hüquq bərabərliyi, bir-birinin daxili işlərinə qarışmamaq prinsiplərinə hörmət bəslənilməsi, zor işlətməkdən və zor işlədilməyə il hədələməkdən, iqtisadi və hər hansı digər təzyiq metodlarından imtina əsasında dövlətlərin siyasi və iqtisadi təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsi, təbii ehtiyatlardan tam və səmərəli istifadə yolu ilə xalqların rifahının yüksəldilməsi, milli iqtisadiyyatların dinamik inkişaf etdirilməsi, parlament diplomatiyası

Azərbaycan hər zaman türkdilli xalqlar arasında birlik və həmrəylik əlaqələrinin güclənməsinə təsir göstərən addımların atılması ilə fərqlənmişdir. Hələ 1969-cu ildə Azərbaycanın rəhbəri kimi ümummilli lider Heydər Əliyevin respublikamızın Türkiyə ilə həm elmi, həm də mədəni-humanitar əlaqələrinin bərpa edilməsi və genişləndirilməsi məsələlərinə mühüm əhəmiyyət verdiyi məlumdur. Məhz görkəmli siyasi xadim Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Azərbaycanda türkdilli xalqların və respublikaların mədəniyyət günlərinin keçirilməsi ənənə halını almış və bütün bunlar ümumtürk mədəniyyətinin inkişafına layiqli töhfə olmuşdur. Bu gün ulu öndər Heydər Əliyevin müdrik siyasəti davam etdirilir və Azərbaycanın türk ölkələri ilə münasibətlərinin uğurla və zamanın tələblərinə uyğun şəkildə inkişaf etməsi üçün zəruri addımlar atılır.

Azərbaycan yenidən beynəlxalq ictimaiyyətin diqqət mərkəzindədir. Bu dəfə Türkdilli ölkələrin Parlament Assambleyasının (TÜRKPA) növbəti iclasının Bakıda keçirilməsi diqqəti ölkəmizə yönləndirmişdir. Belə diqqətin ayrılmasının, əlbəttə ki, obyektiv səbəbləri var. Güclənərək artıq 10 yaşına çatan bu qurum ortaq tarixi, dili və mədəniyyəti olan türk xalqlarının birliyinin simvoluna çevrilmişdir. Xatırladaq ki, TÜRKPA 2008-ci il noyabrın 21-də İstanbulda "Dolmabağça" Sarayında Azərbaycan, Qazaxıstan, Qırğızıstan və Türkiyə respublikalarının parlament rəhbərlərinin imzaladıqları saziş əsasında təsis olunmuşdur. 2009-cu il sentyabrın 29-da TÜRKPA-nın Bakıda ilk plenar sessiyası keçirilmişdir. Sessiyada TÜRKPA-nın reqlamenti, Katibliyin Əsasnaməsi və Bakı Bəyannaməsi və Katibliyin daimi əsaslarla Bakı şəhərində yerləşməsi haqqında qərar qəbul edilmişdir.

Bakının ev sahibi kimi seçilməsinin əsas səbəbi odur ki, tarixdə ilk türk parlament respublikası (AXC) 1918-1920-ci illərdə Azərbaycanda qurulmuşdur. Təşkilatın əsas məqsədi türkdilli ölkələr arasında əlaqələrin gücləndirilməsi, qanunvericiliyin beynəlxalq normalara uyğunlaşdırılması və digər məsələlərin həyata keçirilməsindən ibarətdir. TÜRKPA sədrliyi rotasiya üsulu ilə ingilis əlifbası üzrə bir ölkədən digərinə keçir. Növbəti dörd ildə təşkilata sədrliyi Azərbaycan edəcək.

Qurum fəaliyyət göstərdiyi müddət ərzində böyük siyasi çəkiyə malik nüfuzlu parlament təşkilatına çevrilmişdir. Mütəxəssislərin sözlərinə görə, fəal və çevik xarici siyasət yürüdən Azərbaycanın sədrliyi dövründə TÜRKPA-ın beynəlxalq statusu daha da güclənəcək. Dekabrın 18-də TÜRKPA Şurasının Bakıda keçirilən 9-cu iclasında Azərbaycan tərəfi

sədrliyi dövründə atacağı addımların istiqamətlərini açıqlamışdır. Belə ki, Milli Məclisin sədri Oqtay Əsədov qarşıdakı dövrdə üzv ölkələrin milli qanunvericiliyinin yaxınlaşdırılmasının, model qanunların hazırlanmasının, komissiyaların fəaliyyətinin gücləndirilməsinin, parlament aparatları arasında təcrübə mübadiləsi proqramlarının həyata keçirilməsinin diqqət mərkəzində olacağını vurğulamışdır. O.Əsədov qurum üzvlərinə əmin etmişdir ki, TÜRKPA-nın məqsədlərinin həyata keçirilməsi üçün Azərbaycan tərəfi lazım olan bütün tədbirlərin görülməsinə çalışacaq. Bundan başqa, TÜRKPA-nın beynəlxalq əlaqələrinin daha da inkişaf etdirilməsinin önəmli fəaliyyət istiqamətlərindən biri olacağı da nəzərə çatdırılmışdır.

Assambleyasında, Asiya Parlament Assambleyasında, Asiyada Qarşılıqlı Fəaliyyət və Etimad Tədbirləri üzrə Müşavirə Təşkilatında müşahidəçi statusuna malikdir. ATƏT PA-nın fəaliyyətində TÜRKPA-nın qonaq statusunda iştirak etməsi barədə razılıq əldə edilmişdir. Avropa Parlamenti və MDB PA ilə əməkdaşlıq əlaqələri qurulmuşdur. Bunlarla yanaşı, TÜRKPA-nın Baş katibi Parlamentlərin Baş Katibləri Assosiasiyasının üzvüdür ki, bu fakt da təşkilatın beynəlxalq nüfuzundan xəbər verir.

Doqquz ildir TÜRKPA-nın beynəlxalq müşahidəçilər missiyası üzv ölkələrdə keçirilən prezident və parlament seçkilərini müşahidə edir.

fına və müxtəlif layihələrin həyata keçirilməsinə dəstək verəcəyi, qarşılıqlı fəaliyyətin gücləndirilməsinə xüsusi diqqət yetiriləcəyi də diqqətə çatdırılmışdır.

Ümumiyyətlə, türkdilli dövlətlərlə münasibətlər, əlaqələrin qurulması Azərbaycanın xarici siyasətinin hər zaman prioritet istiqamətlərdən biri olmuşdur. Ölkəmizin təşəbbüsü ilə reallaşdırılan beynəlxalq layihələr türkdilli dövlətləri birləşdirməklə yanaşı, həm də türk dövlətlərinin birliyinə öz töhfəsini vermişdir. Asiyanı Avropa ilə birləşdirən Bakı – Tbilisi – Qars dəmir yolu xəttindən bu gün Azərbaycan, Qazaxıstan və Türkiyə istifadə edir. Gələcəkdə digər türkdilli dövlətlərin də nəhəng